

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ, OPERATÍV ASZÁLY- ÉS VÍZHIÁNY- ÉRTÉKELÉS

2017. szeptember

– kivonat –

Készítette:

az

Országos Vízügyi Főigazgatóság
Vízjelző és Vízrajzi Főosztály
Vízrajzi Monitoring Osztálya

és az

Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Budapest, Szeged
2017. szeptember 8.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

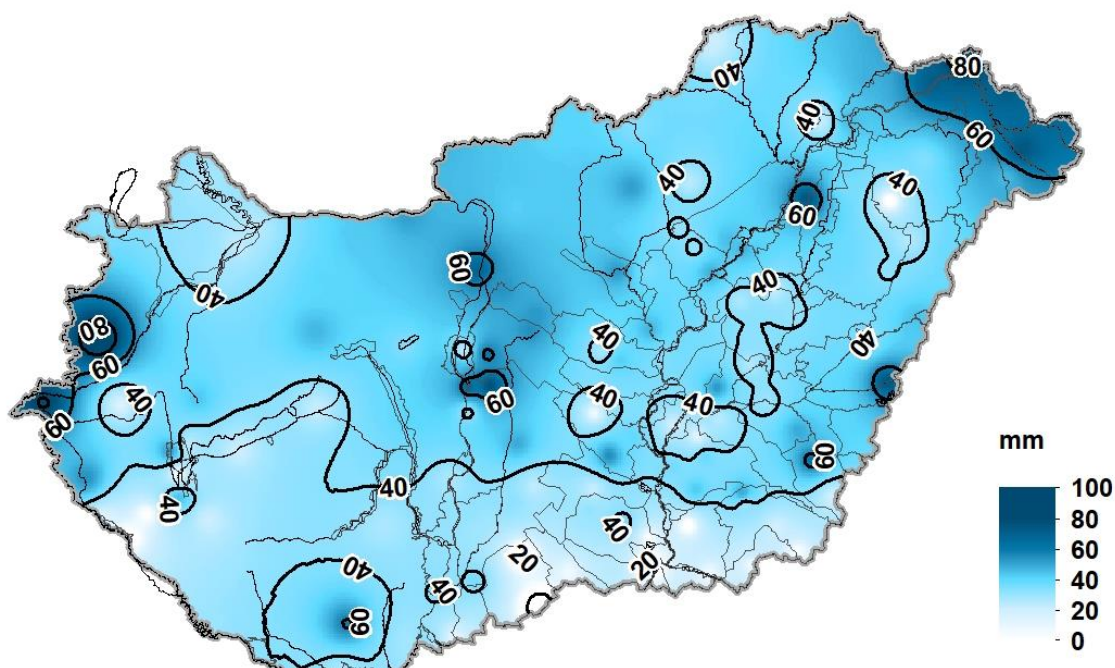
Csapadék

2017 augusztusában a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 13 mm (Kunbaja) és 95 mm (Szombathely) között alakult. Az országos területi átlagérték 43 mm volt, ami 12 mm-rel (22%-kal) kevesebb a viszonyítási időszak (1971-2000) augusztus havi átlagánál.

Az augusztus havi csapadékmennyiség az ország nyugati (az Alpokalja kivételével) és déli részén elmaradt az átlagtól. A legnagyobb csapadékhiány (40-67 mm) a Délnyugat-Dunántúlon fordult elő. Az ország többi részén átlagos mennyiségű, sokfelé azt meghaladó mennyiségű csapadék hullott augusztusban. Az átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadéktöbblet (20-33 mm) Szombathely és Budapest térségében, valamint az északkeleti határ mentén hullott.

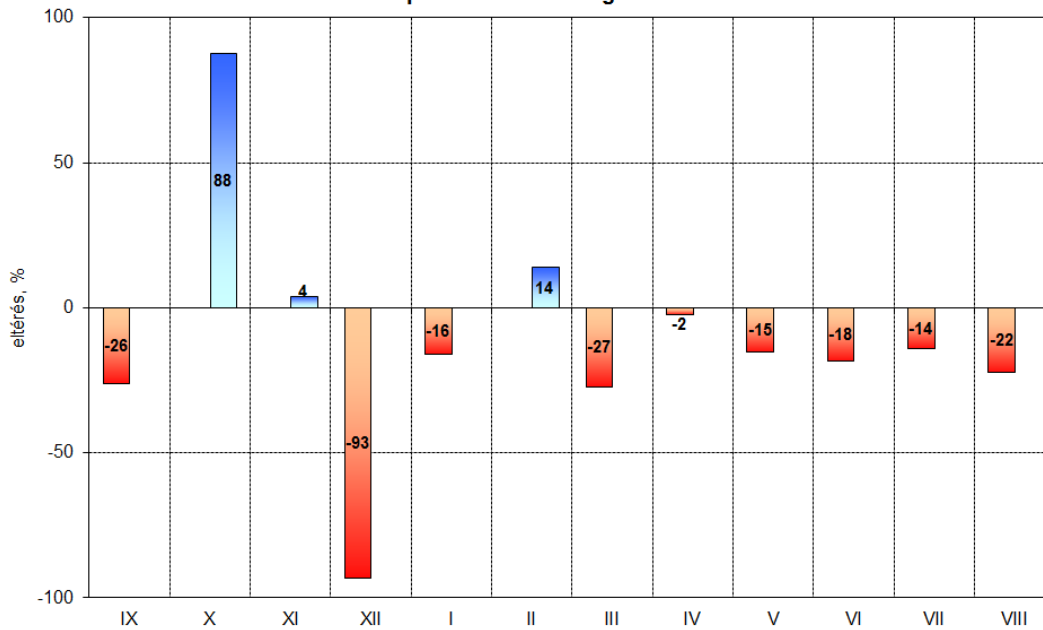
Országos áttekintésben az augusztusi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (67 mm) Murakeresztúr, a legnagyobb csapadéktöbblet (33 mm) Záhony állomáson fordult elő.

A 2017. augusztus havi csapadékösszeg területi eloszlása

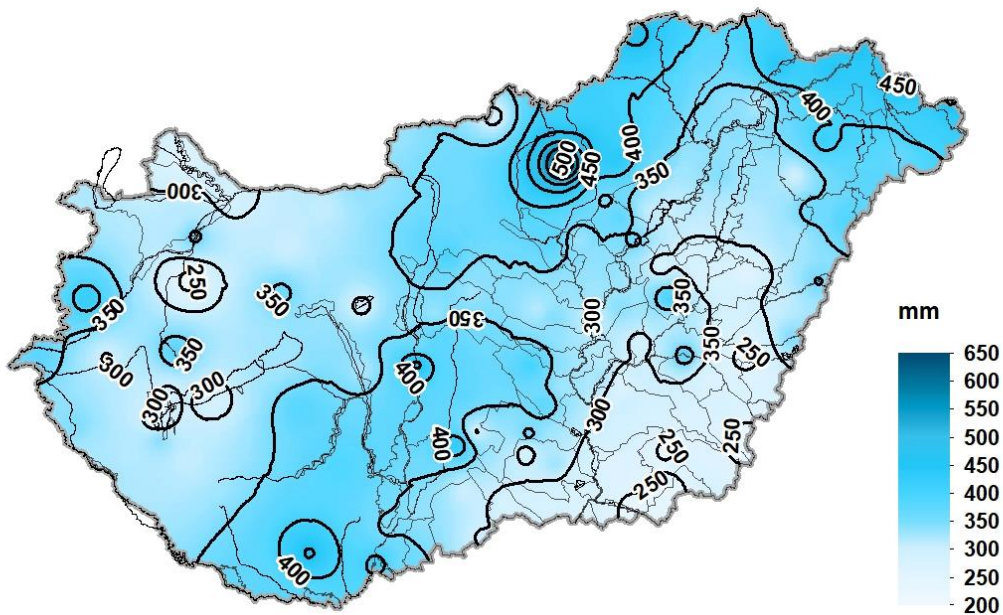

Az alábbi szövegközi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való relatív eltérését.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2016. szeptember - 2017. augusztus időszakban

A 2017. január - augusztus havi csapadékösszeg területi eloszlása

A 2017. január-augusztus időszakban lehullott csapadék mennyisége 221 mm (Vésztő) és 650 mm (Kékestető) között alakult, az országos területi átlagérték 334 mm volt, ami az időszakos átlagnál 52 mm-rel (15%-kal) kevesebb. Országos áttekintésben az átlaghoz viszonyított legnagyobb 8 havi csapadékhiány (188 mm) Elek, a legnagyobb csapadéktöbblet (99 mm) Kékestető állomáson jelentkezett.

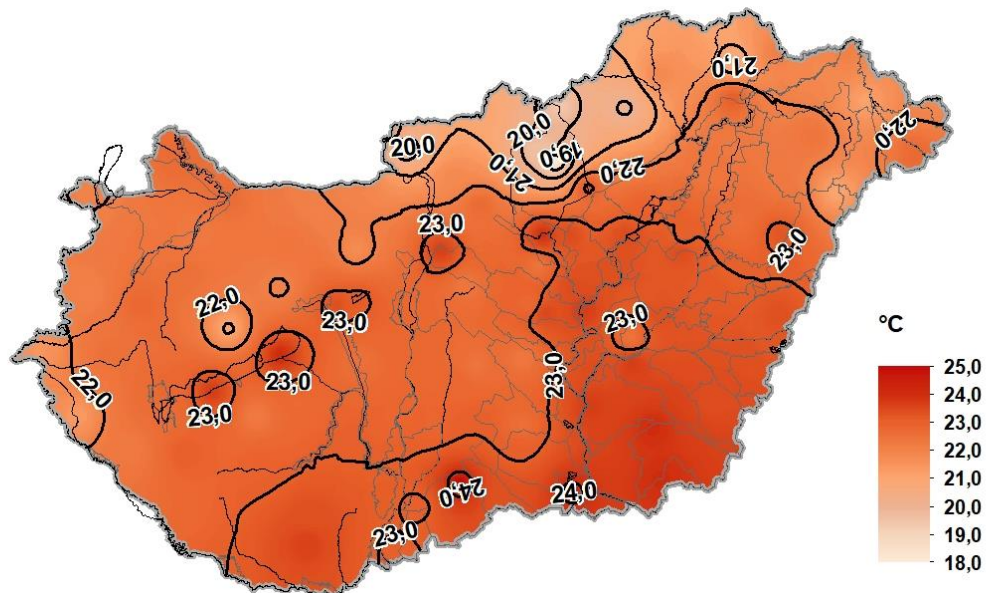
Léghőmérséklet

Az augusztus havi középhőmérséklet 18,2°C (Kékestető) és 24,4°C (Jánoshalma) között alakult, az országos területi átlagérték 22,4°C volt, ami a sokévi (1971-2000) augusztusi átlagot 2,5 °C-kal haladta meg.

A havi középhőmérséklet az ország egész területén meghaladta az átlagos augusztusi értéket.

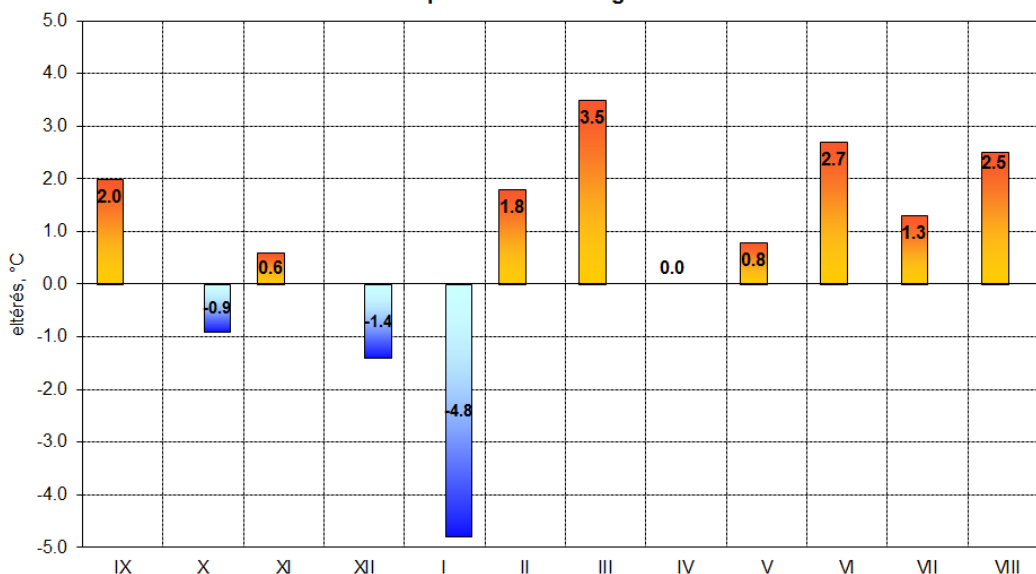
Országos áttekintésben az átlagos augusztus havi középhőmérséklethez képest a legnagyobb eltérés (3,9°C) Jászberény állomáson fordult elő.

A 2017. augusztus havi középhőmérséklet területi eloszlása

Az alábbi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való eltérését.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2016. szeptember - 2017. augusztus időszakban

Talajnedvesség

Síkvidékeinken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma augusztus végén az egy hónappal korábbi állapothoz képest kissé csökkent. A nedvességtartalmat itt általában a 40-70% közötti, az északkeleti határ mentén a 70%-ot meghaladó értékek jellemezték.

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma augusztusban síkvidékeink területén az egy hónappal korábbi állapothoz képest csökkent. A hónap végén általában a 15-30% közötti, de a Dráva menti síkságon és a Tiszántúl északi részén a 30-45% közötti telítettségi értékek jellemezték a nedvességtartalmat.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma augusztusban csökkent. Ennek a talajrétegnek a nedvességtartalmát a hónap végén általában a 25-35% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Talajvíz

Augusztusban a síkvidéki területek mindegyikén tovább csökkent a talajvízszint. A csökkenés mértéke az ország valamennyi síkvidékén a 0-25 cm közötti osztályközbe sorolható. Nagyobb, 25-50 cm közötti eltérések csak a Jászság és a Tiszántúl kisebb körzeteiben fordultak elő. Elszórtan, egy-egy állomás környezetében kisebb pozitív értékek is mutatkoztak.

Az 1971-2000. közötti időszak augusztus hónapjai átlagértékénél 0-25 cm-rel (helyenként 25-50 cm-rel) alacsonyabban helyezkedett el a talajvíztükör csaknem valamennyi síkvidéken. A Duna-Tisza közén és a Mátra előterében 200-300 cm-es, helyenként azt meghaladó eltérések is mutatkoztak. A Duna-Tisza köze észak- és délnyugati, valamint a déli országhatárhoz közeli térszínein, a Mátra előterében, továbbá a Felső-Tisza vidék keleti részén 150-200 cm, a Tiszántúl más térségeiben többnyire 100 cm-nél kisebb eltérések alakultak ki, de több körzetben, szigetszerűen 100-150 cm közötti értékek is előfordultak. A

dunántúli síkvidékeken – a Mezőföld északi részén, a Kisalföld jelentős részén és a Dráva-menti síkág területén – mutatkozó süllyedések többnyire kisebbek voltak 50 cm-nél. A Hanság északkeleti részén, a Mosoni-sík területén és a Szigetközben 50-100 cm közötti értékek jelentkeztek.

A Mezőföld egyes körzetei, a Tisza Kisköre és Algyő közötti völgsíkja, a Kiskunsági-löszöshát, a Bihari-sík, a Berettyó-Kálló köze és a Maros hordalékkúpja területén a viszonyítási időszaknál kissé magasabban helyezkedett el a talajvíztükör.

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör augusztus hónapban az 1971-2000. közötti időszak augusztus hónapjai átlagértékénél mintegy 60-65 cm-rel alacsonyabban helyezkedett el.

Operatív aszály- és vízhiány értékelés

A havi rendszerességgel közreadott VHTE célja, hogy a hazai vízháztartási helyzetről átfogó képet nyújtson és a várható térbeli és időbeli változásokról is tájékoztassa az érdeklődőket. A kiadvány megszokott tartalmát az év folyamán folyamatosan bővítjük az új kutatási eredményeknek köszönhetően, bízva abban, hogy az újdonságok minden felhasználó számára segíti az adott időszak, országos vagy regionális hidrometeorológiai folyamatainak pontosabb megismerését.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) a vízgazdálkodási feladatok megoldásának operatív támogatása, az aszály és vízhiány jelenségének jobb megismerése érdekében új módszertan bevezetését határozta el. Az elmúlt évtized eseményei rávilágítottak arra, hogy az értékelés és a beavatkozás gyakorlatát is meg kell változtatni annak érdekében, hogy a megelőzés kerüljön a tevékenységek homlokterébe. Az aszály és a vízhiány által okozott gazdasági károk volumene több 10 milliárdos nagyságrendet ér el egy-egy átlagos évben, így a vízgazdálkodás területén is paradigmaváltás szükséges a hatékony válaszok kidolgozásához.

Az augusztusi csapadékmennyiség, annak idő- és térbeli eloszlása az átlagosnál lényegesen melegebb hónap vízháztartási viszonyait kevés helyen tudta kedvezően befolyásolni. A talajban kialakult vízhiány mellett a relatív páratartalom extrém alacsony értékei meteorológiai aszályt eredményeztek. A mindössze néhány napon tapasztalt enyhülés nem tudta ellensúlyozni a több napon át tartó hőséget, a hőhullámok okozta légköri aszály a növénytermesztés számára károkat okozott annak ellenére is, hogy helyenként volt a talajban hasznosítható vízkészlet, amit azonban a növényzet nem tudott kellő intenzitással felvenni és párolgattatni. Az elmúlt hónapok időjárása és az augusztusi hőség hatására a tenyészidőszak bizonyos kultúrák számára korábban ért véget a fenológiai fázis megszakadásával.

Belvízi helyzetértékelés

2017 augusztusában országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 134,62 millió m³ volt, ami 13,37 millió m³-rel (mintegy 9%-kal) maradt el az előző havi értéktől. Az augusztus havi vízforgalom részben a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán belvízelöntés nem volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2017 augusztusában országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 4,52 millió m³-rel (6%-kal) csökkent.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2017. augusztus 12-én kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint a szeptember az átlagosnál melegebb és szárazabb, az október átlagosnál melegebb és kissé szárazabb, a november az átlagosnál melegebb és kissé szárazabb lesz.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük fel):

Hónap	Havi középhőmérséklet [°C]	Havi csapadékösszeg [mm]
szeptember	15,6 – 17,8 (15,6)	25 – 65 (51)
október	9,7 – 12,5 (10,2)	25 – 60 (46)
november	3,6 – 6,3 (4,2)	30 – 65 (53)

Az OMSZ 2017. szeptember 7-én kiadott középtávú előrejelzés szerint a következő 10 napos időszakban változékony kora őszi időjárásra lehet számítani. Az időszak folyamán számottevő (területi átlagban 10 mm/nap értéket elérő vagy meghaladó) mennyiségű csapadékra legfeljebb az időszak végén az ország délnyugati részén lehet számítani. Az időszak első napjaiban átmeneti felmelegedés valószínű, amit fokozatos, tartós lehűlés követ. Az időszak végére a napi középhőmérsékletek az időszakos átlag alatt valószínűsíthetők.

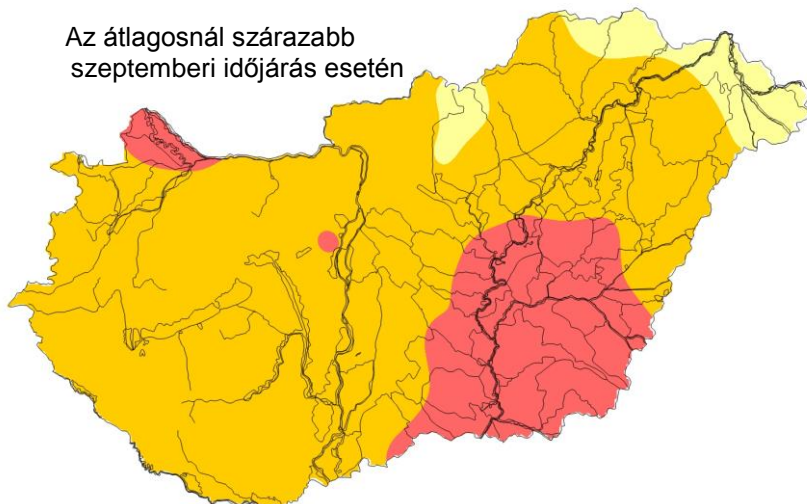
Vízháztartási előrejelzés

2017. augusztus végén az előző év azonos időszakával összehasonlítva országos viszonylatban lényegesen szárazabb vízháztartási helyzet volt jellemző.

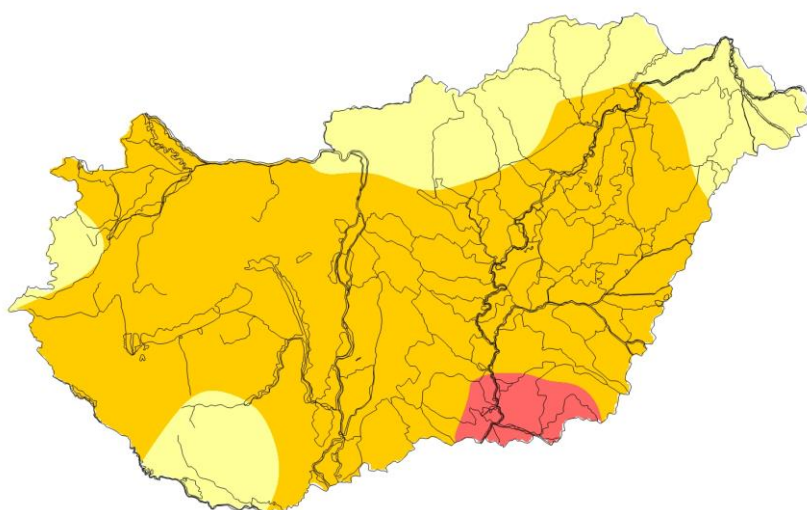
A hosszú távú meteorológiai előrejelzés szeptemberre az átlagosnál szárazabb és melegebb időjárást valószínűsít, aminek alapján az ország nagy részén száraz vízháztartási helyzet várható.

Az alábbi ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük a szeptember havi vízháztartási helyzet várható alakulását.

Az átlagosnál szárazabb
szeptemberi időjárás esetén

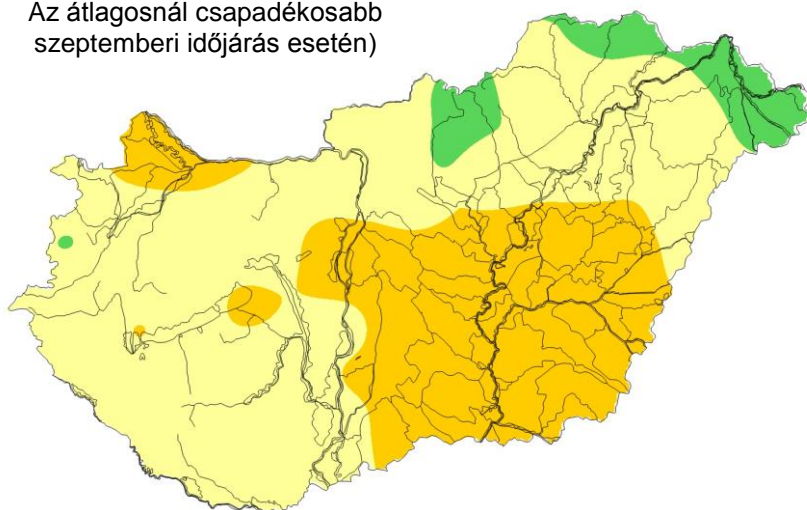
Átlagosan csapadékos
szeptemberi időjárás esetén

GVM

Az átlagosnál csapadékosabb
szeptemberi időjárás esetén)

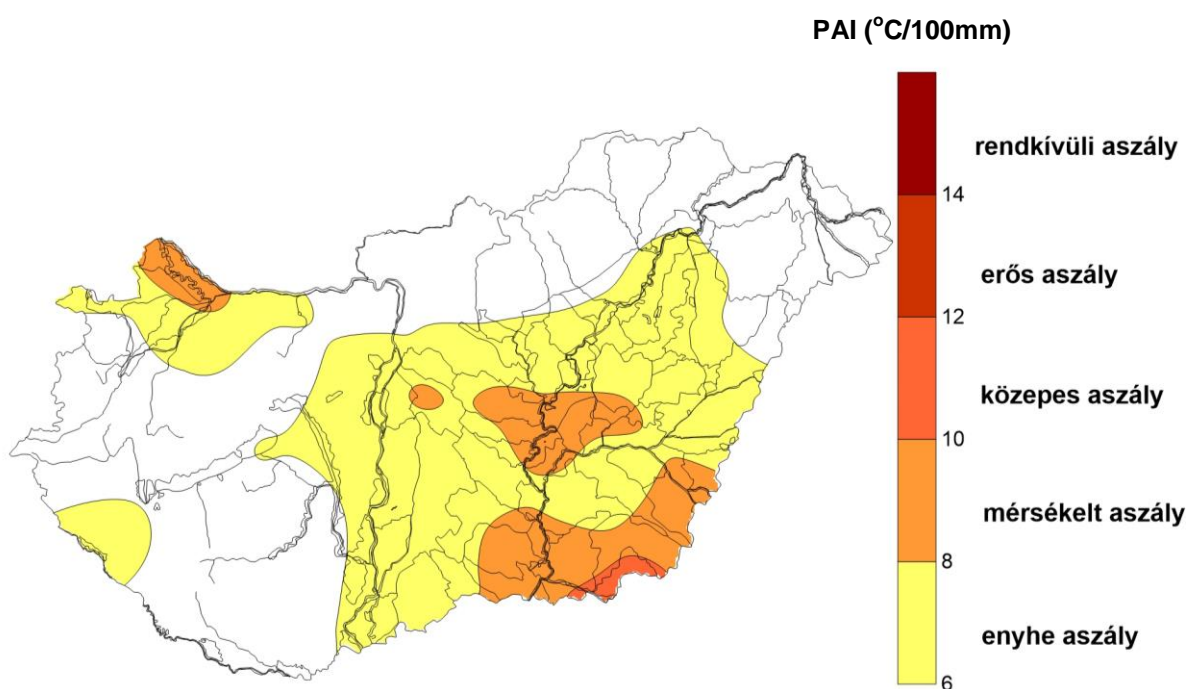

A 2017. évi aszály értékelése

Az alábbi ábrán az aszály idei területi eloszlását szemléltetjük. Síkvidéki területeinken legalább enyhe mértékben mindenütt jelentkezett az aszály. A Kisalföld északnyugati, valamint az Alföld középső és déli-délkeleti részén mérsékelt aszály fordult elő.

A PAI évi országos átlagait 1980-tól áttekintve megállapítható, hogy az aszályindex idei országos területi átlagánál „csak” tizenháromszor fordult elő magasabb érték, ami az aszályosabb évek közé sorolja a 2017. évet.

Az aszályindex (PAI) 2017. évi értékeinek területi eloszlása

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt a BM 45/2014. (IX. 23.) rendelet 1.§ (1) c), d), e), (2) és a 3.§ (3) j) alapján havi rendszerességgel az Országos Vízügyi Főigazgatóság – az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság bevonásával – készíti el és adja ki.